



مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی



عمران
علیه السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

النظار ۱۳



نشانه‌های قیام حضرت مهدی عج

سید حسن زمانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انتظار ۱۳ : نشانه های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

نویسنده:

حسن زمانی

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۸	انتظار ۱۳: نشانه های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف
۸	مشخصات کتاب
۸	اشاره
۱۰	فهرست مطالب
۱۴	مقدمه
۱۶	فصل اول: کلیات
۱۶	اشاره
۱۷	الف. واژه شناسی نشانه ها
۱۹	ب. تقسیم نشانه ها
۲۲	ج. آثار طرح نشانه های قیام
۲۲	اشاره
۲۲	اول. امید بخشی
۲۳	دوم. آماده شدن برای ظهور
۲۳	سوم. جلوگیری از انحراف ها و شناخت مدعیان
۲۴	د. نشانه های قیام و بداء
۲۸	فصل دوم: اوضاع عمومی قبل از ظهور
۲۸	اشاره
۲۹	اول. ظهور فتنه
۳۳	دوم. گسترش ظلم و ستم
۳۴	سوم. ناامنی و کشتار
۳۵	چهارم. فساد و بی بندباری
۳۷	پنجم. افزایش بلاهای طبیعی
۳۸	ششم. شیوع بیماری ها

۳۹	هفتم. یأس و ناامیدی
۴۲	فصل سوّم: نشانه های قیام
۴۲	اشاره
۴۳	الف. ندای آسمانی
۴۳	اشاره
۴۵	اول. حتمی بودن ندای آسمانی
۴۷	دوّم. ندا دهنده
۴۸	سوّم. محتوای ندای آسمانی
۵۰	چهارم. مخاطبان ندای آسمانی
۵۳	پنجم. زمان ندای آسمانی
۵۴	ب) سفیانی
۵۴	اول. حتمی بودن خروج سفیانی
۵۴	دوّم. روش شناسایی سفیانی
۵۶	سوّم. زمان خروج سفیانی
۵۷	چهارم. مکان خروج سفیانی
۵۸	پنجم. اقدام های سفیانی
۵۹	ج) خسف بیداء
۶۱	د) یمانی
۶۱	اشاره
۶۲	اول. مکان خروج یمانی
۶۳	دوّم. زمان خروج یمانی
۶۴	سوّم. نسب یمانی
۶۵	چهارم. عملکرد یمانی
۶۶	ه) قتل نفس زکیه
۶۶	اشاره
۶۷	اول. حتمی بودن قتل نفس زکیه

۶۸	دوم. زمان و مکان کشته شدن نفس زکیه
۷۰	و) قیام گروهی از مشرق زمین
۷۰	اشاره
۷۱	اول. خراسانی
۷۳	دوم. اهل قم
۷۸	فصل چهارم: آسیب شناسی طرح نشانه های قیام
۷۸	اشاره
۷۹	الف. نشانه های قیام و مشخص نبودن زمان ظهور
۸۳	ب. نمادین معرفی کردن نشانه های قیام
۸۶	ج. تطبیق نشانه های قیام
۸۸	کتابنامه
۹۱	درباره مرکز

انتظار ۱۳: نشانه های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور: نشانه های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف/حسن زمانی

مشخصات نشر: قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عجل الله)، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۸۱ ص.؛ ۲۰×۵/۹ س م.

فروست: انتظار ۱۳.

وضعیت فهرست نویسی: در انتظار فهرست نویسی (اطلاعات ثبت).

شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۴۴۳۹۰

ص: ۱

اشاره

بسم الله الرحمن الرحيم

انتظار «۱۳»

نشانه های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

سید حسن زمانی

نشانه های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف (انتظار ۱۳)

مؤلف: سید حسن زمانی

ویراستار: زینب احمدیان

ناشر: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف

طراح و صفحه آرا: عباس فریدی

سال تولید: ۱۳۹۰

شمارگان: چهار هزار

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۶۲-۱۳-۰

این کتاب با حمایت معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چاپ رسیده است

فهرست مطالب

مقدمه ۵

فصل اوّل: کلیات..... ۷

الف. واژه شناسی نشانه ها ۸

ب. تقسیم نشانه ها ۱۰

ج. آثار طرح نشانه های قیام ۱۳

اول. امید بخشی.... ۱۳

دوّم. آماده شدن برای ظهور.. ۱۴

سوّم. جلوگیری از انحراف ها و شناخت مدعیان... ۱۴

د. نشانه های قیام و بداء ۱۵

فصل دوّم: اوضاع عمومی قبل از ظهور.. ۱۹

اول. ظهور فتنه ۲۰

دوّم. گسترش ظلم و ستم ۲۴

سوّم. ناامنی و کشتار ۲۵

چهارم. فساد و بی بندباری ۲۷

پنجم. افزایش بلاهای طبیعی ۲۸

ششم. شیوع بیماری ها ۲۹

هفتم. یأس و ناامیدی ۳۰

فصل سوّم: نشانه های قیام... ۳۳

الف. ندای آسمانی ۳۴

اول. حتمی بودن ندای آسمانی.... ۳۶

دوم. ندا دهنده. ۳۸

سوم. محتوای ندای آسمانی.... ۳۹

چهارم. مخاطبان ندای آسمانی.... ۴۱

پنجم. زمان ندای آسمانی.... ۴۴

ب) سفیانی ۴۵

اول. حتمی بودن خروج سفیانی.... ۴۵

دوم. روش شناسایی سفیانی.... ۴۵

سوم. زمان خروج سفیانی.... ۴۷

چهارم. مکان خروج سفیانی.... ۴۸

پنجم. اقدام های سفیانی.... ۴۹

ج) خسف بیداء ۵۰

د) یمانی ۵۲

اول. مکان خروج یمانی.... ۵۳

دوم. زمان خروج یمانی.... ۵۴

سوم. نسب یمانی.... ۵۵

چهارم. عملکرد یمانی.... ۵۶

ه) قتل نفس زکیه ۵۷

اول. حتمی بودن قتل نفس زکیه.. ۵۸

دوم. زمان و مکان کشته شدن نفس زکیه.. ۵۹

و) قیام گروهی از مشرق زمین ۶۱

اول. خراسانی.... ۶۲

دوم. اهل قم... ۶۴

فصل چهارم: آسیب شناسی طرح نشانه های قیام... ۶۹

الف. نشانه های قیام و مشخص نبودن زمان ظهور ۷۰

ب. نمادین معرفی کردن نشانه های قیام ۷۴

ج. تطبیق نشانه های قیام ۷۷

کتابنامه ۷۹

وعده آمدن موعود و نجات دهنده جهانی و برپایی دولت کریمه بر محوریت عدالت، وعده ای است که در ادیان الهی، مطرح و برای آن نشانه هایی بیان شده است. از طرف دیگر، انسان ها همواره مشتاق دانستن آینده و سرنوشت خود و دنیای اطراف بوده و هستند. پیشگویان و آینده نگران را می توان به آسمانی و زمینی تقسیم کرد. آینده بینان آسمانی از طرف پروردگار آفرینش برگزیده شده اند و حجت های او بر آدمیان هستند. کلام آنان، ریشه در وحی آسمانی دارد و از افق بالا به هستی می نگرند. خبر دادن از گذشته، حال یا آینده، برایشان تفاوتی نمی کند و اخبار آنان از آینده، به میزان گفتارشان درباره گذشته و حال حقیقت دارد؛ ولی آینده نگران زمینی _ با دید محدودی که دارند _ سوداگرانی هستند که با سوء استفاده از ساده اندیشان، بازار خود را رونق می دهند.

دین های الهی به دلیل اهمیت موعود آسمانی، نشانه ها و حوادث پیرامون ظهور او را

برای مردم گفته اند. در دین اسلام نیز بخش زیادی از روایات پیشوایان دین در بحث مهدویت، مربوط به علامت های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است.

در این نوشتار، به جهت رعایت اختصار، نشانه هایی که متصل به قیام امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و دارای اهمیت بیشتری است بیان می شود. در کنار این بحث، اوضاع انسان ها و جهان، قبل از ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و همچنین آسیب های طرح نشانه های ظهور، بررسی می شود.

ص: ٧

فصل اول: کلیات

اشاره

الف. واژه‌شناسی نشانه‌ها

در روایات اهل بیت علیهم السلام درباره نشانه‌های قیام، کلماتی چون «علامه»، «آیه»، «قدّام» و «قبل» استعمال شده است که به شرح ذیل بررسی می‌شوند.

۱. «علامه»: علامت، به معنای نشانه و جمع آن «علامات» است. درباره معنای «علامه» گفته‌اند: «العلامه و العلم شیء ینصب فی الفلوات تهتدی به الضالّه (۱)؛ علامت و علم، چیزی است که در بیابان‌ها نصب می‌شود تا گمشدگان راهنمای شوند».

در روایت‌های اسلامی، مفرد و جمع کلمه

علامت، برای نشانه های قیام استعمال شده است؛ مانند: «علامه خروج المهدی» (۱) و «قبل قیام القائم خمس علامات محتومات» (۲) مقصود از این کلمه، امر یا اموری است که به وسیله آن ها زمان قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف برای ما آشکار می شود.

۲. «آیه»: آیه به معنای نشانه آشکار، دلیل و معجزه آمده و جمع آن «آیات» است. درباره معنای آن راغب آورده است: «الآیه: هی العلامه الظاهره (۳)؛ آیه به معنای نشانه آشکار است». مفرد و تثنیه و جمع این کلمه درباره نشانه های قیام به کار رفته است؛ مانند: «إذا اختلف رمحان بالشام فهو آیه من آیات الله تعالی» (۴) و «آيَاتٍ تَكُونَانِ قَبْلَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَجَلُ اللَّهِ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفِ» (۵) مقصود از این کلمه در مبحث نشانه های قیام، مشابه کلمه «علامت» است.

۳. «قَدَام»: قَدَام از مادّه «قدم» و به معنای چیزی است که جلوتر می آید. این کلمه از پای

۱- غیبت، نعمانی، ص ۲۷۲، باب ۱۴، ح ۴۷.

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۷۸، باب ۲۵، ح ۷.

۳- مفردات فی غریب القرآن، ص ۱۰۱.

۴- غیبت، طوسی، ص ۴۶۱.

۵- کافی، ج ۸، ص ۲۱۲، ح ۲۵۸.

انسان گرفته شده است که پیش می‌گذارد و راه می‌رود. درباره معنای آن آمده است: «قدمته إلى كذا: قربته إليه. و قدام بضم القاف: نقيض وراء؛^(۱) به سوی آن چیز قدم برداشتم یعنی به آن نزدیک شدم و «قدام» نقيض «وراء» است». یعنی آن چیزی است که جلوتر می‌آید. این کلمه نیز درباره نشانه‌ها استعمال شده است؛ مانند: «قَدَّام هذا الامر علامات»^(۲).

۴. «قبل»: کلمه «قبل» _ که معنایی مشابه کلمه «قَدَّام» دارد _ درباره بیان نشانه‌ها به کار رفته است؛ مانند: «قبل هذا الامر السفیانی»^(۳) هر دو کلمه درباره اموری به کار رفته اند که جلوتر از قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف رخ می‌دهند و راهنمای ما به سوی زمان قیام خواهند بود.

ب. تقسیم نشانه‌ها

در کتاب‌های مختلف، تقسیم‌هایی برای نشانه‌های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مطرح شده

۱- مجمع البحرین، ج ۶، ص ۱۳۴.

۲- قرب الاسناد، ص ۱۶۳.

۳- غیبت، نعمانی، ص ۲۵۳، باب ۱۴، ح ۱۲.

است که به طور خلاصه بیان می شود:

اول: نشانه های حتمی و غیر حتمی؛ که توضیح آن به خواست پروردگار در همین فصل بیان خواهد شد.

دوم: نشانه های متصل و منفصل.

نشانه های متصل، علامت هایی است که نزدیک قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف واقع می شوند؛ به صورتی که فاصله زمانی میان آنها و قیام حضرت، مشخص است. مانند قتل نفس زکیه که پانزده شب با قیام فاصله دارد؛ چنانچه امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: «لیس بین قیام القائم و بین قتل النفس الزکیه إلا خمس عشره ليله (۱)؛ بین قیام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف و کشته شدن نفس زکیه، فاصله ای نیست مگر پانزده شب».

علائم منفصل، نشانه هایی است که فاصله زمانی آنها با قیام امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مشخص نیست؛ اما تحقق آنها باعث اطمینان قبلی مؤمنان و ایجاد روحیه امید در میان آنان می شود؛ مانند اختلاف بنی عباس. اهل بیت علیهم السلام در هنگامی که آنان در اوج قدرت بودند و شیعیان زیر فشارشان

۱- غیبت، طوسی، ص ۴۴۵، ح ۴۴.

قرار داشتند، از اختلاف و نابودی آنان سخن می گفتند و آن را جزء علامت های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می شمردند. (۱) اما اکنون صدها سال از زوال بنی عباس می گذرد.

سوم: نشانه های عادی و غیر عادی.

نشانه های عادی، نشانه هایی هستند که واقع شدن آنها، مانند پیدایش سایر پدیده ها، روال عادی و طبیعی دارد؛ مانند خروج سفیانی و قتل نفس زکیه.

اما نشانه های غیر عادی، نشانه هایی می باشند که واقع شدن آنها از راه عادی و طبیعی ممکن نیست و برای محقق شدن، نیازمند معجزه هستند؛ مانند ندای آسمانی و خسف بیداء.

چهارم: نشانه های آسمانی و زمینی.

برخی نشانه ها در آسمان پدید می آیند؛ مانند خورشید و ماه گرفتگی در ماه رمضان یا ندای آسمانی.

اما محل وقوع برخی علامت ها، زمین است؛ مانند خسف بیداء و قتل نفس زکیه.

پنجم: نشانه های عام و خاص.

نشانه های عام به بیان اوضاع عمومی قبل از

ظهور می پردازد؛ مانند افزایش فساد، ناامنی، بیماری ها و واقع شدن زلزله های ویران گر.

درمقابل، برخی از نشانه ها مواردی خاص را مطرح می کنند که قبل از ظهور یا قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف رخ خواهند داد. به این نوع نشانه ها، نشانه های خاص و موردی گفته می شود؛ مانند خروج سفیانی و ندای آسمانی.

در این نوشتار به نشانه هایی پرداخته می شود که متصل به قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هستند و از اهمیت بیشتری برخوردارند. در ضمن، به خواست خدای عزیز، نشانه های عام با عنوان «اوضاع عمومی قبل از ظهور» در فصلی جدا خواهد آمد.

ج. آثار طرح نشانه های قیام

اشاره

بخش زیادی از روایت های مهدویت، مربوط به نشانه های قیام امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. اما توجه پیشوایان معصوم به نشانه ها به چه علت بوده است؟ برای روشن شدن مطلب، آثار و پیامدهای طرح نشانه ها بررسی می شود.

اول. امید بخشی

نقش حیاتی و شگفت انگیز امید در سعادت فرد و جامعه بر کسی پوشیده نیست.

انسان به امید زنده است. وقتی امید می آید، تلاش و حرکت، جایگزین رخوت و سستی می شود. نشانه های قیام، علامت های نزدیک شدن برپایی دولت کریمه اهل بیت علیهم السلام است. با پدیدار شدن هر یک از نشانه ها، نور امید در دل های مؤمنان، پرفروغ تر می شود و بر اثر آن، مقاومت آنان در برابر سختی های دوران غیبت و حیرت، بیشتر، و تلاش شان برای آمادگی جهت همراهی امامشان فزونی می گیرد.

دوم. آماده شدن برای ظهور

اهل ایمان بر اثر پدیدار شدن هر یک از نشانه ها می بایست خود را از جهت روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی، برای شرکت در دولت کریمه آماده تر کنند. از طرف دیگر، بخشی از نشانه های قیام مانند سفیانی و یمانی، از امور سیاسی اسلام به حساب می آیند که همگان، به خصوص مسئولان، باید به آن ها توجه کنند و با برنامه ریزی درست، خطر دشمنان را به حداقل برسانند و به تقویت یاران و همفکران خود پردازند.

سوم. جلوگیری از انحراف ها و شناخت مدعیان

آدمی همواره مشتاق شنیدن خبرهایی درباره

آینده است. با طرح اخبار واقعی از آینده در روایت های اسلامی، جلوی پخش اخبار کاهنان و غیب گویان شیاد گرفته می شود و انسان های با ایمان، شناخت درستی از حوادث آینده پیدا می کنند. علاوه بر این، با شناخت نشانه های واقعی قیام، دروغین بودن ادعای کسانی که ادعای مهدویت می کنند، روشن می شود.

د. نشانه های قیام و بداء

نشانه های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به علائم حتمی و غیر حتمی تقسیم می شوند. از طرف دیگر، یکی از باورهای شیعه، مسأله «بداء» است. بنابراین احتمال دارد در برخی از نشانه ها بداء حاصل شود.

قبل از بیان چگونگی بداء در نشانه ها، ابتدا چند واژه که به بحث مربوط است، معنی می شود.

۱. نشانه غیر حتمی: به علامتی می گویند که اگر شرایط آن فراهم باشد و مانعی ایجاد نشود، به وجود می آیند. در روایات از این نشانه ها تعبیر به «موقوفه»^(۱) شده است؛ یعنی نشانه ای که آمدنش، متوقف بر چیز دیگری است.

۱- غیبت، نعمانی، ص ۳۰۱، باب ۱۸، ح ۶.

۲. نشانه حتمی: به علامتی می گویند که به طور حتم و صد درصد واقع شود.

۳. بَدَاء: معنی لغوی بَدَاء، آشکار شدن است. شیخ طوسی در این باره می گوید: «حقیقت بَدَاء در لغت به معنی «ظهور» آمده است. برای همین وقتی گفته می شود «بَدَا لَنَا سُورُ الْمَدِينَةِ»، یعنی دیوارهای شهر برای ما آشکار شد. و «بَدَا لَنَا وَجْهُ الرَّأْيِ» یعنی برای ما مقصودِ نظر آشکار شد و هم چنین است در کلام خدای بلند مرتبه: «وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا» (۱) اعمال بدی را که انجام داده اند (در روز قیامت) برای آن ها آشکار می شود» و «وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا» (۲) و بدی های اعمالشان برای آنان آشکار می شود». در همه این ها، مقصود از بَدَاء، ظهور و آشکار شدن است» (۳).

اگر مراد از بَدَاء آشکار شدن بعد از جهل باشد، استعمال این کلمه درباره خداوند درست نیست؛ زیرا خداوند به همه چیز و در همه زمان ها آگاه است. ولی اگر مراد از بَدَاء را

۱- زمر (۳۹)، آیه ۴۸.

۲- جاثیه (۴۵)، آیه ۳۳.

۳- عده، ج ۲، ص ۴۹۵.

مانند معنای لغوی آن (آشکار شدن) بدانیم، می‌توانیم آن را به خداوند اسناد دهیم.

سید مرتضی علم‌الهدی می‌گوید: «ممکن است کلمه بَداء را در جمله «بَداء له تعالی» حمل بر معنای حقیقی آن کنیم؛ یعنی بگوییم امری که در گذشته آشکار نبود در خارج ظاهر شد».^(۱)

مقصود از بَداء در نشانه‌های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، رخ ندادن برخی از خصوصیات و یا تغییر در آن‌ها می‌باشد؛ یا اینکه آن نشانه اصلاً اتفاق نیفتد. رخ دادن بَداء در نشانه‌های غیر حتمی، امری قابل قبول است؛ زیرا ممکن است شرایط وقوع آن‌ها محقق نباشد و یا مانعی از رخ دادنشان جلوگیری کند. اما وقوع بَداء در نشانه‌های حتمی را نمی‌توان پذیرفت؛ زیرا شرایط واقع شدن آن‌ها آماده است و مانعی برای وقوعشان وجود ندارد بنابراین، با توجه به حتمی بودن اصل وقوع علائم در نشانه‌های حتمی، احتمال بَداء فقط در برخی از خصوصیات آن‌ها می‌رود.

۱- عده، ج ۲، ص ۴۹۶؛ بَداء از نظر شیعه، ص ۳۶.

فصل دوم: اوضاع عمومی قبل از ظهور

اشاره

قبل از ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف جهان و به خصوص، منطقه خاورمیانه، دارای اوضاع و شرایط خاصی چون فتنه و آشوب، کشتار و ناامنی، ستم و بیدادگری، یأس و ناامیدی از گشایش می شود که در احادیث اهل بیت علیهم السلام به آن ها اشاره شده است. در این قسمت، برخی از این موارد بررسی می شود.

اول. ظهور فتنه

«فتنه» به معنای ابتلا و آزمایش، استعمال شده و در اصل، به معنای قرار دادن طلا در آتش برای جدایی ناخالصی از آن است. راغب در این زمینه می نویسد: «اصل الفتن ادخال الذهب النار لتظهر

جودته من ردائته»^(۱) ایشان اضافه می کند که این کلمه برای دخول انسان در آتش، وسیله عذاب و همچنین آزمایش و ابتلا به کار رفته، و در حقیقت با کلمه فتنه، معامله کلمه «بلا» شده است که هر دو، در سختی و آسانی به انسان می رسد؛ ولی کاربردشان در سختی بیشتر است. چنانچه در قرآن کریم آمده است: «و نَبَلُّونَكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً»^(۲) شما را به امتحان بدی (سختی و مصیبت و بلا) و نیکی (آسانی و نعمت و دولت) می آزمایشیم».

پروردگار بلند مرتبه، انسان ها را در این دنیا با وسایل مختلف می آزمایشد تا انسان های خوب و نیک سرشت از بدان و زشت کرداران، جدا و هر کدام مطابق رفتارشان جزا داده شوند. یکی از این فتنه ها و آزمایش ها در احادیث اهل بیت، غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف معرفی شده است.

برای نمونه حسن بن محبوب روایت کرده است که امام رضا علیه السلام به من فرمود:

«به ناچار فتنه ای سخت و هولناک اتفاق خواهد افتاد که در آن هر صمیمیت و دوستی ساقط می شود و آن هنگامی است که شیعه،

۱- مفردات فی غریب القرآن، ص ۳۷۱.

۲- انبیاء (۲۵)، آیه ۳۵.

سومین نفر از نوادگان مرا از دست بدهد و اهل آسمان و زمین و هر دلسوخته و اندوهناکی بر او بگرید»^(۱).

امام هشتم از فتنه ای خبر می دهد که بعد از ایشان اتفاق می افتد. مقصود ایشان از سومین نفر از نوادگانشان، امام حسن عسکری علیه السلام است. با شهادت ایشان، شیعه با امامی مواجه شد که از دیدگان آنان پنهان بود. این موضوع، فتنه و آزمایشی سخت برای شیعیان محسوب می شد. گرچه پیشوایان معصوم با روش های گوناگون، پیروان خود را برای برخورد با چنین روزی آماده کرده بودند؛ از جمله پیشگویی غیبت امام دوازدهم و کم کردن ارتباط مستقیم با مردم که توسط امام دهم و یازدهم صورت گرفت تا شیعیان به ندیدن امامشان عادت کنند. اضافه بر این، امام حسن عسکری علیه السلام فرزندش را به بزرگان شیعه معرفی کرده بود؛ ولی با این حال، پذیرفتن امامی که بسیاری از شیعیان، او را ندیده بودند دشوار بود؛ زیرا شیعه، برای اولین مرتبه با این مشکل مواجه می شد.

۱- عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۶، ح ۱۴.

اکثر شیعیان در آن زمان با هدایت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و به وسیله نایبان خاص و بزرگان شیعه، شرایط حساس و فتنه انگیز را پشت سر گذاشتند؛ ولی تا وقت ظهور، فتنه و آزمایش برای انسان ها به وسیله امامی که از دیدگان آنان پنهان است همچنان ادامه دارد. در حدیثی که از رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نقل شده، به بودن این فتنه در زمان غیبت اشاره شده است. رسول گرامی اسلام فرموده اند:

«و الذی بعثنی بالحق بشیرا لیغیبن القائم من ولدی بعهد معهود إلیه منی حتی یقول أكثر الناس ما لله فی آل محمد حاجه و یشک آخرون فی ولادته فمن أدرك زمانه فلیتمسک بدینه و لا یجعل للشیطان إلیه سیلا بشکه فزیله عن ملتی و یخرجه من دینی فقد أخرج أبویکم من الجنه من قبل و إن الله عز وجل جعل الشیاطین أولیاء للذین لا یؤمنون؛(۱) قسم به کسی که مرا بشیر مبعوث کرد، به تحقیق، قائم از فرزندان من است و طبق پیمانی که از جانب من بر عهده

اوست، غایب می شود تا جایی که اکثر مردم گویند خدا را به خاندان محمّد علیهم السلام نیازی نیست و دیگران در اصل ولادت او شک کنند. پس هر کس در زمان او واقع شود، باید به دین او متمسک شود و به واسطه شک خود، راه شیطان را باز نسازد تا شیطان او را از آیین من زایل ساخته و از دین من بیرون ببرد که او پیش تر، پدر و مادر شما را از بهشت بیرون کرد و خدای تعالی شیطان ها را سرپرست انسان های بی ایمان قرار داده است». این روایت از جهت سند، معتبر است.

دوم. گسترش ظلم و ستم

بیشتر احادیثی که عدالت گستری امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را بیان داشته اند، در کنار آن، گسترش بیداد و ستمگری در زمان قبل از ظهور را آورده اند. در آن زمان، حقوق انسان ها رعایت نمی شود و بی دلیل، خونشان ریخته، مالشان غارت و به ناموس آنان تجاوز می شود و این مسأله فراگیر است و در همه جا مشاهده می شود. مصداق های فراگیری ظلم و ستم در موارد بعد بیان می شود. در این قسمت، تنها به یک روایت اشاره می کنیم.

اصبغ بن نباته می گوید: «نزد امیرمؤمنان علی علیه السلام رفتم و دیدم در حال تفکر، بر زمین می زند. گفتم: ای امیرمؤمنان؛ چرا با حال تفکر، بر زمین نشانه می گذاری؟ آیا به آن میل داری؟! فرمود: «لَا وَاللَّهِ مَا رَغِبْتُ فِيهَا وَلَا فِي الدُّنْيَا يَوْمًا قَطُّ وَ لَكِنِّي فَكَّرْتُ فِي مَوْلُودٍ يَكُونُ مِنْ ظَهْرِي الْحَادِي عَشَرَ مِنْ وُلْدِي هُوَ الْمَهْدِيُّ الَّذِي يَمَلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا؛ (۱)»
 به خدا سوگند، هرگز؛ حتی یک روز هم به زمین و دنیا رغبت نداشته ام؛ ولی اندیشه من درباره فرزندی است که از پشت من است. او مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف یازدهمین نفر از نوادگان من است. او کسی است که زمین را پر از عدل و داد می کند، همچنان که پر از ستم شده باشد».

سۆم. ناامنی و کشتار

یکی از حوادث قبل از ظهور، افزایش و تداوم قتل و غارت در میان مردم، به خصوص در منطقه خاور میانه است. این مسئله، باعث ترس همگانی، سلب آسایش و سختی برای همه می شود.

عبدالله بن سنان روایت کرده است که امام

جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«يشمل الناس موت و قتل حتى يلجأ الناس عند ذلك إلى الحرم فينادى مناد صادق من شده القتال فيم القتال و القتال صاحبكم فلان؛ (۱) مرگ و کشتار، مردم را فرا می گیرد تا اینکه مردم در آن وقت به حرم الهی پناه می برند. در آن هنگام خبر دهنده راستگویی به دلیل شدت کشتار، ندا می دهد: برای چه قتل و کشتار؟! امامتان فلانی است». روایت از جهت سند، معتبر است.

در حدیثی دیگر، احمد بن محمد بن ابی نصر بزنطی می گوید: امام رضا علیه السلام فرمود: «قدّام هذا الامر قتل بيوح؛ پیش از این امر، کشتار بیوح است». پرسیدم: بیوح چیست؟ فرمود: «دائم لا يفتر (۲) دائمی است و قطع نمی شود». یعنی قبل از ظهور، کشتار و غارتی دامن گیر مردم می شود که تمامی ندارد. این روایت نیز از جهت سند، معتبر است.

چهارم. فساد و بی بندوباری

فساد و بی بندوباری و انحراف های اخلاقی

۱- غیبت، نعمانی، ص ۲۶۷، باب ۱۴، ح ۳۵.

۲- قرب الاسناد، ص ۱۷۰.

در جامعه، باعث سقوط آن می شود. در دوره قبل از ظهور، فساد های اخلاقی افزایش می یابد؛ به صورتی که حتی نگاه ها وارونه می شود و مردم، خوب را بد و زشتی را زیبا می بینند. این مطلب به دلیل فاصله گرفتن جوامع از اخلاق و معنویت، کنار گذاشتن انسان های باایمان از قدرت و ترک امر به معروف و نهی از منکر است.

مسعده بن صدقه در این باره گوید: امام جعفر صادق علیه السلام به نقل از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

«كَيْفَ بِكُمْ إِذَا فَسَدَتْ نِسَاؤُكُمْ وَ فَسَقَ شَبَابُكُمْ وَ لَمْ تَأْمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ لَمْ تَنْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ فَقِيلَ لَهُ وَ يَكُونُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ نَعَمْ وَ شَرٌّ مِنْ ذَلِكَ كَيْفَ بِكُمْ إِذَا أَمَرْتُمْ بِالْمُنْكَرِ وَ نَهَيْتُمْ عَنِ الْمَعْرُوفِ فَقِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ يَكُونُ ذَلِكَ قَالَ نَعَمْ وَ شَرٌّ مِنْ ذَلِكَ كَيْفَ بِكُمْ إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَعْرُوفَ مُنْكَرًا وَ الْمُنْكَرَ مَعْرُوفًا (۱)؛ چگونه خواهید بود وقتی زنان شما فاسد و جوانان شما اهل گناه شوند و امر به معروف و نهی از منکر را ترک کنید؟ به ایشان گفته شد: ای رسول خدا؛ آیا

چنین خواهد شد؟ فرمود: بله و بدتر از آن خواهد شد و آن اینکه چگونه خواهید بود وقتی امر به منکر کنید و نهی از معروف کنید؟ به ایشان گفته شد: ای رسول خدا؛ آیا چنین خواهد شد؟ فرمود: بله و بدتر از آن خواهد شد و آن اینکه چگونه خواهید بود وقتی معروف را منکر و منکر را معروف ببینید؟» روایت از جهت سند، معتبر است.

پنجم. افزایش بلاهای طبیعی

پیش از ظهور، به دلیل استفاده کردن نادرست از طبیعت، دخالت در نظم آن و افزایش ظلم و فساد، بلاهای طبیعی مانند زلزله افزایش می یابد. ابو سعید خدری از پیامبر گرامی اسلام نقل می کند:

«أبشركم بالمهدى يعث في أمتي على اختلاف من الناس و زلزال...؛(۱) شما را به مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مژده می دهم؛ او در امت من هنگام اختلاف مردم و وقوع زلزله ها می آید.»

در روایت دیگری ابو بصیر از امام محمد باقر علیه السلام نقل کرده است:

۱- غیبت، طوسی، ص ۱۷۸، ح ۱۳۶.

«... لا يقوم القائم عليه السلام إلا على خوف شديد من الناس و زلازل و فتنه و بلاء يصيب الناس...» (۱) حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام نمی کند مگر وقتی که ترس شدید، زلزله ها، فتنه و بلا مردم را فرا گرفته باشد.»

ششم. شیوع بیماری ها

یکی از حواث قبل از ظهور، گسترش بیماری های سخت و ناعلاج است. شیوع این بیماری ها می تواند به خاطر آلودگی طبیعت باشد؛ یعنی به دلیل آلودگی طبیعت، بدی آب و هوا و غذای ناسالم، بیماری ها دامن گیر انسان ها شود. هم چنین امکان دارد بیماری های خطرناک توسط برخی انسان های فاسد در دوره آخر الزمان میان مردم پخش شود. در چندین روایت به شیوع طاعون در دوران قبل از ظهور اشاره شده است. (۲)

از امیرمؤمنان علی علیه السلام نقل شده است که در این باره فرمود:

«بین یدی القائم موت أحمر و موت أبيض و جراد

۱- غیبت نعمانی، ص ۲۵۴، باب ۱۴، ح ۱۳.

۲- غیبت نعمانی، ص ۲۸۹، باب ۱۶، ح ۶.

فی حینه و جراد فی غیر حینه کألوان الدم فأما الموت الأحمر فالسيف و أما الموت الأبيض فالطاعون؛ (۱) پیش از آمدن قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف مرگ سرخ و مرگ سفید، ملخ فصل و ملخ غیر فصل که مانند خون، سرخ رنگ است، خواهد بود. مرگ سرخ با شمشیر و مرگ سفید به وسیله طاعون می باشد.»

هفتم. یأس و ناامیدی

در دوره پیش از ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، یأس و ناامیدی بر جهانیان، سایه می افکند. آنان علاوه بر خسته شدن از وضع موجود، امید خود را از دستیابی به وضع مطلوب از دست می دهند و این ناامیدی به سبب قتل و غارت ها، ناامنی، گرفتاری ها، بیماری و فساد است که بر همه جا حاکم است و همگان را از گشایش در امورشان مأیوس می کند. ناامیدی آنان از آن وضع، باعث می شود که پس از قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و مشاهده دادگری ایشان، برای رهایی از وضع ناهنجار، با سرعت به او بپیوندند.

در روایت معتبری، امام رضا علیه السلام بعد از دعوت به صبر می فرماید: «انما یجیء الفرج علی

اليأس؛ (۱) همانا گشایش، هنگام یأس و ناامیدی می آید.»

در حدیثی دیگر، حسن بن محبوب نقل کرده است که امام رضا علیه السلام به من فرمود: «... هنگام از دست دادن ماء معین (آب گوارا که کنایه از غیبت امام است) بسیاری از زنان و مردان مؤمن، دلسوخته و اندوهناک خواهند بود. گویا آنان را در ناامیدترین حالتشان می بینم که [ناگهان] ندایی داده می شود که از دور، مانند نزدیک، شنیده می شود؛ آن ندا رحمتی برای مؤمنان و عذابی برای کافران است.» (۲).

۱- قرب الاسناد، ص ۱۶۸.

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۴۰۲، باب ۳، ح ۳.

ص: ۳۳

فصل سوّم: نشانه های قیام

اشاره

بر اساس احادیث اهل بیت علیهم السلام قبل از قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف علامت هایی اتفاق خواهد افتاد. برخی از این نشانه ها اهمیت بیشتری دارند که در این قسمت به آن ها اشاره می شود.

الف. ندای آسمانی

اشاره

ندای آسمانی، صدایی است که از آسمان، توسط جبرئیل امین علیه السلام بلند می شود و در آن به معرفی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و بیان نام و نسب و حقانیت او و پیروانش می پردازد و پس از آن، امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهور می کند.

ندای آسمانی با الفاظ «ندا»، «صیحه»، «صوت»، «اعلان»، «فزع» و «هده» در

احادیث شیعه و عامه مطرح شده است. (۱)

چندین روایت، مقصود از آیه «إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ» (۲) را ندای آسمانی دانسته اند که به یکی از آن ها _ که از جهت سند، معتبر است _ اشاره می شود.

عبدالله بن سنان گوید: نزد امام جعفر صادق علیه السلام بودم که شنیدم مردی از اهل همدان به حضرت، عرض می کند: «آنان (عامه) ما را مسخره می کنند و به ما می گویند شما گمان می کنید منادی از آسمان به اسم صاحب این امر ندا می دهد؟!» در این حال، امام که تکیه داده بود، ناراحت شد و صاف نشست. سپس فرمود: «لاترووه عنی و ارووه عن أبی و لاحرج علیکم فی ذلک، أشهد أنى قد سمعت أبی علیه السلام یقول: واللّه إنّ ذلک فی کتاب الله عزوجل لیبّین حیث یقول: «إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ» فلا یبقی فی الارض یومئذ

۱- ندای آسمانی، ص ۱۵.

۲- شعراء (۲۶)، آیه ۴.

أحد إلا خضع و ذلت رقبتة لها...؛ (۱) از من نقل نکنید و از پدرم روایت کنید و این مطلب برای شما اشکالی ندارد. شهادت می‌دهم همانا از پدرم شنیدم که می‌فرمود: به خدا قسم، این مطلب در کتاب خدای بلند مرتبه، آشکار است. سپس آیه را تلاوت فرمودند و گفتند: در آن وقت، کسی در زمین نمی‌ماند مگر اینکه گردش در مقابل آن، افتاده و خم می‌شود».

نکته‌هایی که درباره ندای آسمانی از روایت‌های اهل بیت علیهم السلام استفاده می‌شود، به شرح ذیل است:

اول. حتمی بودن ندای آسمانی

عبارت‌های مختلف در روایات اهل بیت علیهم السلام دلالت بر حتمی بودن وقوع ندای آسمانی می‌کنند؛ که از هر عبارت، به یک نمونه اشاره می‌شود.

۱. واژه «محتوم»: محمد بن علی حلبی از امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده است: «اِخْتِلاَفُ بَنِي الْعَبَّاسِ مِنَ الْمُحْتَمِ وَ النَّدَاءُ مِنَ الْمُحْتَمِ وَ خُرُوجُ

القَائِمِ مِنَ الْمُحْتَمِمْ ...؛ (۱) اختلاف بنی عباس، نداء و قیام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف از امور حتمی است».

۲. ترکیب «نفی» و واژه «حتی»: از حسن بن زیاد صیقل نقل است که امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: «إن القائم لا يقوم حتى ینادی من السماء تسمع الفتاه فی خدرها و یسمع أهل المشرق و المغرب و ...؛ (۲) قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام نمی کند مگر اینکه ندا دهنده از آسمان ندا دهد و دختران در سرا پرده شان و اهل مشرق و مغرب زمین آن را بشنوند».

۳. واژه «لابد»: حمran بن أعین از امام جعفر صادق علیه السلام نقل می کند که ایشان فرمود: «من المحتوم الذی لا بد أن یكون من قبل قیام القائم خروج السفیانی و خسف بالیداء و قتل النفس الزکیه و المنادی من السماء؛ (۳) از امور حتمی که باید قبل از قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف رخ دهد، خروج سفیانی، خسف در سرزمین بیداء و کشته شدن نفس زکیه و ندایی از آسمان است».

۱- کافی، ج ۸، ص ۳۱۰، ح ۴۸۴.

۲- غیبت، طوسی، ص ۱۷۷، ح ۱۳۴.

۳- غیبت، نعمانی، ص ۲۶۴، باب ۱۴، ح ۲۶.

این احادیث _ که از جهت سند، معتبر هستند _ حتمی بودن اصل ندای آسمانی را می‌رسانند؛ ولی بیان‌کننده حتمی بودن خصوصیات ندای آسمانی نیستند. به عنوان مثال، زمان وقوع این ندا مشخص نیست. یعنی اگر زمان ندا، شب جمعه و بیست و سوم ماه مبارک رمضان معرفی می‌شود (که در این صورت، ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در روز جمعه بیست و سوم ماه رمضان خواهد بود) این مطلب، حتمی نیست و احتمال بداء در آن می‌رود. بنابراین، می‌توان در هر روز و شب، منتظر ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بود: «توقعوا الفرج صباحاً و مساءً».^(۱)

دوم. ندا دهنده

چند حدیث، ندا دهنده را جبرئیل امین علیه السلام معرفی می‌کنند؛ که به دو مورد از آن‌ها اشاره می‌شود.

نقل شده است که امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: «صوت جبرئیل من السماء...»؛ ^(۲) ندای

۱- غیبت، طوسی، ص ۴۵۷، ح ۴۶۸.

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۸۰، باب ۲۵، ح ۱۳.

جبرئیل علیه السلام از آسمان خواهد بود.»

از ابوبصیر یحیی بن قاسم نیز نقل است که امام محمد باقر علیه السلام فرمود: «... الصیحه لاتکون إلا فی شهر رمضان لأن شهر رمضان شهر الله و الصیحه فیه هی صیحه جبرئیل علیه السلام إلى هذا الخلق...؛ (۱) صیحه مگر در ماه رمضان نیست. چون ماه رمضان، ماه خدا است و صیحه در این ماه، صدای جبرئیل بر این مردم است.»

سؤم. محتوای ندای آسمانی

مضمون ندای آسمانی را می توان به دو قسمت اخباری و انشائی تقسیم کرد. مراد از محتوای اخباری، مطالبی است که قالب دستوری ندارد و برای آگاهی مخاطبان است و مراد از محتوای انشایی، مطالبی است که قالب دستوری دارد و شنونده را به انجام اموری فرا می خواند.

۱. محتوای اخباری: بیشترین مطالبی که به عنوان محتوای اخباری در روایات ندای آسمانی مطرح شده، معرفی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به نام و نسب است و پس از آن،

در ندای دوّم، برحق بودن حضرت علی علیه السلام و پیروانشان مطرح می شود تا کسانی که حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را با نام و نسب شناخته اند، به وسیله شیعیان حضرت علی علیه السلام که در جهان شناخته شده اند، ایشان را بشناسند. در این قسمت، به دو روایت صحیح السند اشاره می شود.

هشام بن سالم درباره ندای آسمانی از امام جعفر صادق علیه السلام نقل می کند که ایشان فرمود: «... هی الصیحه من السماء باسم صاحب الأمر؛ (۱) آن صیحه از آسمان به اسم صاحب الامر عجل الله تعالی فرجه الشریف خواهد بود».

هم چنین محمد بن علی حلبی گوید امام جعفر صادق علیه السلام می فرمود: «يُنَادِي مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ أَوَّلَ النَّهَارِ أَلَا إِنَّ عَلِيًّا وَ شِيعَتَهُ هُمُ الْفَائِزُونَ...؛ (۲) منادی از آسمان در ابتدای روز، ندا می دهد: آگاه باشید همانا علی علیه السلام و شیعه او، همان رستگاران هستند».

۲. محتوای انشایی: دستور پیروی از

۱- تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۱۸.

۲- کافی، ج ۸، ص ۳۱۰، ح ۴۸۴.

حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مهمترین محتوای دستوری ندای آسمانی است که در این باره به یک حدیث اشاره می شود.

ابوبصیر از امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده است: «... لا یخرج القائم حتی ینادی باسمه من جوف السماء فی لیلہ ثلاث و عشرين فی شهر رمضان لیلہ جمعه قلت بم ینادی قال باسمه و اسم أبیه ألا إن فلان بن فلان قائم آل محمد فاسمعوا له و أطیعوه...» (۱) حضرت مهدی قیام نمی کند مگر اینکه به نام او از آسمان، در شب جمعه، شب بیست و سوم ماه رمضان ندا داده شود. گفتم: به چه چیزی ندا می دهند؟ فرمود: به نام او و نام پدر او؛ و آن اینکه آگاه باشید فلانی فرزند فلانی، قائم آل محمد است. سخن او را بشنوید و از او پیروی کنید.»

چهارم. مخاطبان ندای آسمانی

تمام اهل زمین، ندای آسمانی را می شنوند. این مطلب در احادیث اهل بیت علیهم السلام با تعبیرهای مختلفی بیان شده

۱- غیبت، نعمانی، ص ۲۸۹، باب ۱۶، ح ۶.

است. در این قسمت به بیان موارد آن و همچنین، چگونگی شنیدن صوت توسط مخاطبان می پردازیم.

۱. ندای آسمانی همگانی است.

همگانی بودن ندای آسمانی با عبارت های مختلف در روایت های اهل بیت علیهم السلام بیان شده است که برای نمونه، یک مورد بیان می شود.

ابوبصیر از امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده است: «فلا یبقی شیء خلق الله فیہ الروح الا یسمع الصیحه؛(۱) چیزی از مخلوقات پروردگار که روح داشته باشد، نمی ماند، مگر اینکه صیحه را می شنود.»

۲. هر قومی، محتوای ندا را به زبان خود می شنود.

ویژگی دوّم ندای آسمانی برای مخاطبان، شنیدن محتوای آن به زبان های مختلف است؛ یعنی اگر زبان مادری کسی عربی باشد، صوت را به زبان عربی می شنود و اگر فارسی باشد، فارسی می شنود و غیره. برخی از روایت های دلالت کننده بر این مطلب، به شرح ذیل

۱- غیبت، نعمانی، ص ۲۸۹، باب ۱۶، ح ۶.

است:

ابوحزمه ثمالی گوید از امام جعفر صادق علیه السلام پرسیدم: ندا چگونه است؟ فرمود: «منادی در اول روز از آسمان، ندا می دهد و هر گروهی با زبان خود آن را می شنوند.»^(۱)

زراره بن أعین نیز از امام جعفر صادق علیه السلام درباره ندای آسمانی چنین پرسیده است: ندای آسمانی خاص است یا عام؟ امام فرموده اند: «عام است و هر قومی با زبان خود آن را می شنوند.»^(۲) دو حدیث از جهت سند، معتبر هستند.

۳. همگان ندا را یکنواخت می شنوند.

ویژگی سوم ندای آسمانی برای مخاطبان، یکنواخت شنیده شدن آن است. یعنی مخاطبان ندای آسمانی، هر کجا باشند به صورت یکسان آن را می شنوند و دوری یا نزدیکی در شنیدن آن اثری ندارد. در حدیث معتبری که از حسن بن محبوب از امام علی بن موسی الرضا علیه السلام نقل شده است،

۱- غیبت، طوسی، ص ۴۳۵، ح ۴۲۵، یسمعه کل قوم «بالسنتهم».

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۷۸، باب ۲۵، ح ۸. «عام یسمع کل قوم بلسانهم».

می خوانیم: «قد نودوا نداءً یسمع من بعد کما یسمع من قرب»؛^(۱) به تحقیق ندایی می دهند که از دور، مانند نزدیک، شنیده می شود».

پنجم. زمان ندای آسمانی

روایت های متعددی دلالت بر رخ دادن ندا در ماه مبارک رمضان می کنند و برخی از آن ها، ندا را در شب جمعه _ که روز جمعه آن، برابر با بیست و سوم ماه مبارک رمضان است _ می دانند. در این قسمت به یک حدیث اشاره می شود.

حارث بن مغیره گوید امام جعفر صادق فرمود: «الصیحه التي فی شهر رمضان تكون ليله الجمعة لثلاث و عشرين مضین من شهر رمضان»؛^(۲) ندایی که در ماه رمضان رخ می دهد، زمان آن شب جمعه، بیست و سوم ماه رمضان می باشد». روایت از جهت سند، معتبر است.

۱- عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۶، باب ۳۰، ح ۱۴.

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۸۱، باب ۲۵، ح ۱۶.

ب) سفیانی**اول. حتمی بودن خروج سفیانی**

یکی از نشانه های حتمی قیام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف خروج سفیانی است. حتمی بودن خروج سفیانی با عبارت های مختلفی، چون «إِنَّه لَمَنْ الْمَحْتَمُومِ الَّذِي لَا بَدَّ مِنْه»^(۱)، «السفیانی لا بدَّ مِنْه»^(۲) و «أمر السفیانی حتم من الله و لا یكون القائم إلا بسفیانی»^(۳) از زبان اهل بیت بیان شده است. عبارت های «المحتوم»، «لا بدَّ مِنْه» و «حتم من الله»، همگی بیان گر حتمی و صد در صدی بودن آمدن سفیانی، به عنوان یکی از نشانه های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می باشد. البته اصل خروج سفیانی حتمی است؛ اما برخی خصوصیات آن، چون زمان خروج می تواند قابل تغییر و بداء قرار گیرد.

دوم. روش شناسایی سفیانی

نام سفیانی، نشان گر انتساب او به ابوسفیان است. این مطلب به دو صورت

۱- غیبت، نعمانی، ص ۳۰۱، باب ۱۸، ح ۴.

۲- امالی، ص ۶۷۹، مجلس ۳۷، ح ۲۱.

۳- قرب الإسناد، ص ۱۶۴.

می تواند قابل تفسیر باشد:

۱. نسب سفیانی به خاندان ابوسفیان می رسد و واقعاً او از نوادگان ابوسفیان می باشد. برخی از احادیث، او را از بنی امیه، نسل ابوسفیان و از فرزندان زن جگرخوار(۱) معرفی می کنند.

۲. مقصود از انتساب سفیانی به خاندان ابوسفیان، توجه دادن مسلمانان به عملکرد او است. یعنی او روشی چون ابوسفیان و خاندان او دارد. سفیانی مانند بنی امیه _ که تمام تلاش خود را برای مقابله با اسلام و اهل بیت به صورت آشکار و پنهان به کار گرفت _ نهایت تلاش خود را برای مقابله با حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به کار می گیرد. هدف او جلوگیری از برپایی دولت کریمه مهدوی است و به همین دلیل، دست به کشتار پیروان آن حضرت می زند و به دنبال دستگیری ایشان است.(۲)

در حدیث جالبی، امام جعفر صادق علیه السلام

۱- خرائج و الجرایح، ج ۳، ص ۱۱۵۰. اشاره به هند، مادر معاویه دارد که در جنگ أحد بر جنازه حمزه، عموی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم دست یافت و جگر او را به دندان گرفت.

۲- دلائل الإمامه، ص ۲۴۸.

در این باره می فرماید: «إنا و آل أبي سفيان أهل بيتين تعادينا في الله قلنا صدق الله و قالوا كذب الله قاتل أبوسفيان رسول الله و قاتل معاوية علي بن أبي طالب عليه السلام و قاتل يزيد بن معاوية الحسين بن علي عليه السلام و السفیانی یقاتل القائم عجل الله تعالی فرجه الشریف؛(۱) ما و خاندان ابوسفیان، دو خانواده هستیم که به خاطر خداوند با یکدیگر دشمنی کردیم. ما خدا را تصدیق کردیم و آنان خداوند را تکذیب کردند. ابوسفیان با رسول خدا، معاویه با علی بن ابی طالب علیه السلام و یزید بن معاویه با حسین بن علی علیه السلام نبرد کرد و سفیانی نیز با قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف جنگ خواهد کرد».

سؤم. زمان خروج سفیانی

خروج سفیانی در ماه رجب، همزمان با حرکت یمانی و خراسانی و قبل از قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف گزارش شده است.(۲) درباره زمان خروج سفیانی به روایت معتبری اشاره می شود.

عیسی بن أعین گوید: امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

۱- معانی الاخبار، ص ۳۴۶، ح ۱.

۲- کافی، ج ۸، ص ۳۱۰، ح ۴۸۳؛ ارشاد، ج ۲، ص ۳۷۵.

«السفیانی من المحتوم و خروجه فی رجب و من أول خروجه إلى آخره خمسة عشر شهرا سته أشهر یقاتل فیها فإذا ملک الکور الخمس ملک تسعه أشهر و لم یزد علیها یوما؛^(۱) سفیانی از امور حتمی است و خروج او در ماه رجب می باشد. از ابتدای خارج شدن تا آخر حرکت او، پانزده ماه طول می کشد. شش ماه به جنگ می پردازد و وقتی بر پنج منطقه (شام) حاکم شد، نه ماه حکومت می کند و به آن، حتی یک روز اضافه نمی شود».

بنابر آنچه در حتمی بودن خروج سفیانی مطرح شد، زمان خروج سفیانی قابل تغییر و بداء است.

چهارم. مکان خروج سفیانی

آغاز خروج سفیانی از مناطق خشک سرزمین شام خواهد بود و کشورهای سوریه، اردن و فلسطین را به تصرف خود در خواهد آورد. عبدالله بن ابی منصور گوید: از امام جعفر صادق علیه السلام درباره نام سفیانی سؤال کردم؛ ایشان فرمود:

۱- غیبت، نعمانی، ص ۲۹۹، باب ۱۸، ح ۱.

«و ما تصنع باسمه إذا ملك كور الشام الخمس دمشق و حمص و فلسطين و الأردن و قنسرین فتوقعوا عند ذلك الفرج ...»؛ (۱)

به نام او چه کار داری؟ وقتی او پنج منطقه شام، یعنی دمشق، حمص، فلسطین، اردن و قنسرین را اشغال کرد، در آن هنگام، منتظر گشایش باشید.»

پنجم. اقدام های سفیانی

بنابر آنچه در برخی روایت ها به آن اشاره شده است، سفیانی ابتدا بر منطقه شام حاکم می شود و رقیبان را از میان بر می دارد. سپس در راه عراق، درگیر جنگی در شمال سوریه (منطقه قرقیسیا) می شود که در آن نبرد، صد هزار نفر از ستمگران کشته می شوند. بعد از آن، سفیانی حمله خود به عراق را آغاز می کند و در کوفه و اطراف آن، دست به کشتار و غارت شیعیان می زند. او زمانی که با خبر می شود حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در مدینه است، برای مقابله با ایشان، سپاهی به مدینه می فرستد. هم زمان، حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۷۹، باب ۲۵، ح ۱۱، دمشق، حمص و قنسرین سه منطقه از کشور سوریه می باشند.

مدینه به سوی مکه رهسپار می شود. لشکر سفیانی که حضرت را در مدینه نمی یابند، دست به غارت شهر می زنند و سپس به سوی مکه حرکت می کنند که در میان راه، در سرزمین بیداء گرفتار می شوند. (۱)

در روایتی که تفسیر عیاشی آن را از امام محمد باقر علیه السلام نقل کرده، به کشته شدن سفیانی در سرزمین شام؛ به دست حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و پیروان ایشان اشاره شده است. (۲)

ج) خسف بیداء

یکی از نشانه های حتمی قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف «خسف بیداء» معرفی شده است. (۳) خسف به معنای فرو رفتن (۴) و بیداء، نام سرزمینی بیابانی و خالی از آب و گیاه، میان مکه و مدینه است. (۵) مقصود از فرو رفتن در سرزمین بیداء، حادثه ای است که برای سپاه سفیانی در آن منطقه رخ می دهد.

۱- غیبت، نعمانی، ص ۲۷۹، باب ۱۴، ح ۶۷.

۲- تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۶۴، ح ۱۱۷.

۳- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۷۸، باب ۲۵، ح ۷.

۴- لسان العرب، ج ۹، ص ۶۷.

۵- معجم البلدان، ج ۱، ص ۵۲۳.

آنان زمانی که برای دستگیری حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف راهی مکه می شوند، برای استراحت در منطقه بیداء توقف می کنند که از آسمان به زمین بیداء دستور داده می شود تا آنان را در خود فرو برد و جز چند نفر برای عبرت دیگران، بقیه لشکر سفیانی به زمین فرو می روند. حدیثی زیبا و طولانی که با سندهای مختلف و معتبر، در کتاب غیبت نعمانی آمده و از جابر بن یزید جعفی از امام محمد باقر علیه السلام نقل شده است، این حادثه را در کنار سایر حوادث دوره ظهور مطرح می کند. (۱)

هم چنین حسین بن خالد گوید: خدمت ابوالحسن الرضا علیه السلام عرض کردم: «عبدالله بن بکیر حدیثی را نقل می کند و آن را به تأویل می برد. دوست دارم آن را خدمت شما عرضه کنم». فرمود: «آن حدیث چیست؟» گفتم: «ابن بکیر می گوید عبید بن زراره برای من حدیثی روایت کرد و گفت: هنگام خروج محمد بن عبدالله بن حسن نزد امام جعفر صادق علیه السلام بودم که فردی از اصحاب ما وارد شد و به امام گفت: محمد بن عبدالله قیام کرده است و مردم همراه او شده اند؛ درباره همراهی با او

چه می فرمایید؟ امام صادق علیه السلام فرمود: مادامی که آسمان و زمین آرامند آرام باش [و هر کس ادعای مهدویت می کند با او همراهی نکن]. عبدالله بن بکیر گوید: وقتی امر به این صورت است که تا آسمان و زمین آرامند قیامی نیست، پس قائمی وجود ندارد و خروجی صورت نمی گیرد». امام رضا علیه السلام فرمود: «حدیث همان است که عبید بن زراره گفت؛ ولی تأویل ابن بکیر درست نیست. در واقع ابوعبدالله علیه السلام فرمود: آرام باش مادامی که آسمان از ندا و زمین از خسف سپاه (سفیانی) ساکت است» (۱).

د) یمانی

اشاره

یکی از نشانه های حتمی ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، خروج یمانی شمرده شده است.

عمر بن حنظله از امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده است:

«قبل قیام القائم خمس علامات محتومات الیمانی و السفیانی و الصیحه و قتل النفس الزکیه و

۱- معانی الأخبار، ص ۲۶۶، ح ۱، از نوادگان امام حسن مجتبی علیه السلام که ادعای مهدویت داشت.

الخسف بالبيداء؛^(۱) پیش از قیام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف پنج نشانه حتمی یمانی، سفیانی، صیحه، قتل نفس زکیه و خسف بیداء خواهد بود.» حدیث از جهت سند معتبر است. در روایت دیگری نیز به حتمی بودن این نشانه اشاره شده است.^(۲) البته حتمی بودن خروج یمانی دلالت بر حتمی بودن خصوصیات خروج او، مانند زمان خروجش نمی کند.

نکاتی که درباره یمانی از روایت های اهل بیت علیهم السلام استفاده می شود، به شرح ذیل است.

اول. مکان خروج یمانی

یمانی _ چنان که از نامش پیدا است _ از منطقه یمن خروج می کند و به یاری حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بر می خیزد. علاوه بر دلالت کلمه یمانی، چند حدیث به صراحت این مطلب را مطرح کرده اند که به یک روایت اشاره می شود.

از محمد بن مسلم ثقفی نقل شده که امام محمد باقر علیه السلام فرمود: «... خروج السفیانی من

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۷۸، باب ۲۵، ح ۷.

۲- غیبت، نعمانی، ص ۲۵۲، باب ۱۴، ح ۱۱.

الشام و خروج الیمانی من الیمن و ...؛ (۱) خروج سفیانی از شام و خروج یمانی از منطقه یمن است.»

دوم. زمان خروج یمانی

خروج یمانی همزمان با خروج سفیانی و خراسانی گزارش شده است. در حدیثی که ابوبصیر از امام محمد باقر علیه السلام نقل کرده است، می خوانیم: «خروج السفیانی و الیمانی و الخراسانی فی سنه واحده فی شهر واحد فی یوم واحد نظام الخرز یتبع بعضه بعضا ...؛ (۲) خروج سفیانی و یمانی و خراسانی در یک سال و در یک ماه و در یک روز خواهد بود؛ مانند دانه های تسیح که برخی به دنبال برخی دیگر است». این حدیث و روایت های مشابه، بیانگر این مطلب هستند که آنان، مقدمات خروج را از قبل آماده کرده اند و ممکن است این امر، در زمان های متفاوتی باشد؛ ولی با خروج یکی از آنان، دیگران حرکت خود را شروع می کنند.

۱- ۳. کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص ۳۶۳، باب ۳۲، ح ۱۶.

۲- غیبت، نعمانی، ص ۲۵۳، باب ۱۴، ح ۱۳.

سوّم. نسب یمانی

در حدیثی، یمانی از فرزندان زید بن علی بن حسین معرفی شده است. در آن روایت، امام جعفر صادق علیه السلام دعایی می خواند. عباد بن محمد مدائنی به امام می گوید: «فدایتان شوم؛ آیا برای خود دعا نکردید؟» امام پاسخ می دهند: «برای نور آل محمد و جلودار آنان و انتقام گیرنده از دشمنان به امر خداوند، دعا کردم.» مدائنی می پرسد: «فدایت شوم، چه وقت قیام می کند؟» امام می فرمایند: «هر وقت، آن کسی که آفرینش و تدبیر در دست اوست، بخواهد.» عباد بن محمد مجدداً می پرسد: «آیا برای آن، قبل از آمدنش نشانه ای است؟» امام می فرمایند: «بله، نشانه های گوناگون. خروج پرچمی از مشرق و پرچمی از مغرب و فتنه ای که اهل زوراء (بغداد) را فرا می گیرد و قیام مردی از فرزندان عمویم زید از یمن و ...» (۱) البته این حدیث در بیان این موضوع، منفرد است و از جهت سند، ضعیف محسوب می شود.

چهارم. عملکرد یمانی

یکی از مناطقی که مردم آن، بنابر چند روایت، برای یاری امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف برمی خیزند، منطقه یمن است. از پیامبر گرامی اسلام نقل شده است که در وصف اهل یمن فرمود:

«... قوم رقیقه قلوبهم راسخ إيمانهم و منهم المنصور يخرج في سبعين ألفا ينصر خلفي و خلف وصيي حمائل سيوفهم المسك...» (۱) اهل یمن قومی هستند که دل هایشان نرم و ایمانشان استوار است و از میان آنان، منصور با هفتاد هزار نفر خارج می شود و جانشین من و جانشین وصی مرا یاری می کنند».

بنابر چند روایت، یمانی به سوی حق دعوت می کند و پرچم او هدایت گر معرفی شده است. از جمله بکر بن محمد ازدی از امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده است: «خروج الثلاثة السفیانی و الخراسانی و الیمانی فی سنه واحده فی شهر واحد فی یوم واحد و لیس فیها رایه أهدی من رایه الیمانی لأنه يدعو إلى الحق؛ (۲) خروج سه

۱- غیبت، نعمانی، ص ۳۹، باب ۲، ح ۱.

۲- ارشاد، ج ۲، ص ۳۷۵.

گروه سفیانی و خراسانی و یمانی در یک سال، در یک ماه و در یک روز خواهد بود و در میان این سه، پرچمی هدایت یافته تر از پرچم یمانی نیست؛ چون او به سوی حق فرا می خواند.»

همچنین یمانی با سفیانی به مقابله بر می خیزد. در حدیثی عبید بن زراره گوید: نام سفیانی را نزد امام جعفر صادق علیه السلام زبان آوردم. ایشان فرمود: «أنی یخرج ذلک و لما یخرج کاسر عینیه بصنعاء؛^(۱) چگونه او خروج می کند، در حالی که در آورنده چشمانش، هنوز از صنعا (پایتخت کشور یمن) قیام نکرده است».

ه) قتل نفس زکیه

اشاره

یکی از علامت های قبل از قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف که در چند حدیث مطرح شده، کشته شدن انسان پاکی میان رکن و مقام است. احتمالاً در آن زمان، کشته شدن این شخص، امر مهمی خواهد بود؛ به صورتی که همگان، از آن آگاه می شوند و به همین دلیل، به عنوان نشانه معرفی شده است.

چنانچه محمد بن مسلم از امام محمد

۱- غیبت، نعمانی، ص ۲۷۷، باب ۱۴، ح ۶۰.

باقر علیه السلام می پرسد: «قائم شما اهل بیت چه وقت قیام می کنند؟» امام علامت هایی را مطرح می کنند که یکی از آن ها قتل نفس زکیه است. ایشان می فرماید: «... و قتل غلام من آل محمد علیهم السلام بین الرکن و المقام اسمہ محمد بن الحسن النفس الزکیه ...»؛ (۱) و کشته شدن شخصی از خاندان پیامبر علیهم السلام میان رکن و مقام که نام او محمد بن حسن است و او همان نفس زکیه است.»

در این قسمت به نکاتی درباره قتل نفس زکیه که از روایت های اهل بیت علیهم السلام به دست می آید، اشاره می شود.

اول. حتمی بودن قتل نفس زکیه

چندین روایت با واژه های «محتوم» و «لابد»، رخ دادن قتل نفس زکیه را حتمی دانسته اند که به دو مورد از آن ها اشاره می شود.

۱. ابو حمزه ثمالی گوید: «امام جعفر صادق علیه السلام ضمن شمارش امور حتمی قبل از قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، فرمود: «... و قتل

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص ۳۶۳، باب ۳۲، ح ۱۶.

النفس الزكية من المحتوم...؛ (۱) و کشته شدن نفس زکيه از امور حتمی است». روایت از جهت سند، معتبر است.

۲. حمran بن اعین گوید: «امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: «من المحتوم الذی لابد أن یکون من قبل قیام القائم خروج السفیانی و خسف بالبيداء و قتل النفس الزکيه و المنادی من السماء؛ (۲) از امور حتمی که به ناچار، قبل از قیام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف خواهد بود، خروج سفیانی و خسف بیداء و قتل نفس زکيه و ندا دهنده از آسمان است». روایت از جهت سند، معتبر است.

دوم. زمان و مکان کشته شدن نفس زکيه

بنابر آنچه از روایات اهل بیت علیهم السلام استفاده می شود، نفس زکيه کنار کعبه، میان رکن و مقام حضرت ابراهیم و پانزده شب قبل از قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به شهادت می رسد.

عبایه بن ربیع از امیرمؤمنان علی علیه السلام نقل کرده است که ایشان فرمود: «... ألا أخبرکم

۱- غیبت، طوسی، ص ۴۳۵، ح ۴۲۵.

۲- غیبت، نعمانی، ص ۲۶۴، باب ۱۴، ح ۲۶.

بآخر ملک بنی فلان قلنا بلی یا امیر المؤمنین قال قتل نفس حرام فی یوم حرام فی بلد حرام عن قوم من قریش و الذی فلق الحبه و برأ النسمة ما لهم ملک بعده غیر خمس عشره ليله...؛(۱) آیا شما را از پایان حکومت بنی فلان آگاه نکنم؟ گفتیم: چرا ای امیر مؤمنان. فرمود: کشته شدن انسانی بی گناه در روز حرام و در شهر حرام (مکه معظمه) از قومی از قریش. قسم به کسی که دانه را شکافت و انسان را آفرید، برای آنان بعد از این جنایت، جز پانزده شب حکومت نخواهد بود». روایت از جهت سند، معتبر است.

در حدیث دیگری نیز امام جعفر صادق علیه السلام فاصله میان قتل نفس زکیه و قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را پانزده شب معرفی می کند.(۲)

البته حتمی بودن اصل قتل نفس زکیه را نمی توان به حتمی بودن خصوصیات آن، چون زمان کشته شدن او سرایت داد و احتمال تغییر و بداء در موارد جزئی وجود دارد.

۱- ارشاد، ج ۲، ص ۳۷۴.

۲- غیبت، نعمانی، ص ۲۵۸، باب ۱۴، ح ۱۷.

(و) قیام گروهی از مشرق زمین**اشاره**

طبق چند روایت، مردمی از مشرق، قیام خواهند کرد و یاری گر حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف خواهند بود. در روایت معتبری که ابو خالد کابلی از امام محمد باقر علیه السلام نقل کرده، آمده است:

«کأنی بقوم قد خرجوا بالمشرق يطلبون الحق فلا يعطونه ثم يطلبونه فلا يعطونه فإذا رأوا ذلك وضعوا سيوفهم على عواتقهم فيعطون ما سألوه فلا يقبلونه حتى يقوموا ولا يدفونها إلا إلى صاحبكم قتلاهم شهداء أما إني لو أدركت ذلك لاستبقت نفسي لصاحب هذا الأمر؛ (۱) گویا می نگرم قومی از مشرق، قیام کرده اند. آنان حقشان را می خواهند، ولی به آنان نمی دهند؛ دوباره آن را طلب می کنند، ولی باز به آنان داده نمی شود. وقتی اوضاع را این گونه می بینند سلاح هایشان را بر می دارند. در آن هنگام، آن چه می خواهند به آنان می دهند، ولی آنان نمی پذیرند و استوار می ایستند و قدرتشان را به کسی جز صاحب شما تحویل نمی دهند. کشته های آنان، شهید هستند. آگاه باشید اگر من آن زمان را درک می کردم، خود را برای

۱- غیبت، نعمانی، ص ۲۷۳، باب ۱۴، ح ۵۰.

صاحب این امر نگه می داشتیم.»

و در حدیثی که از پیامبر اکرم نقل شده است، می خوانیم: «یخرج ناس من المشرق فیوظئون للمهدی یعنی سلطانه؛(۱) گروهی از اهل مشرق قیام می کنند و زمینه را برای حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فراهم می کنند». روایت، در منابع عامه آمده است.

در این قسمت، به معرفی برخی از مردم مشرق زمین و اقدام هایشان که بیشتر در روایت های اهل بیت علیهم السلام آمده است می پردازیم.

اول. خراسانی

خراسانی، منسوب به خراسان است و خراسان، نامی است که به دو عنوان، اطلاق شده است.

یک. به قسمتی از سرزمین فعلی ایران که از کوه های زاگرس شروع می شود و تا قسمتی از شهر هرات در کشور افغانستان و اطراف آن، ادامه پیدا می کند و از شمال، شهرهای نیشابور، مرو، سرخس و قسمتی از سرزمین های شمال شرقی ایران را در بر می گیرد و از جنوب، تا کرمان و

۱- سنن ابن ماجه، ص ۱۳۶۹، ح ۴۰۸۸.

سیستان ادامه می یابد.

دو. به مناطق و سرزمین های اطراف خراسان که حاکمان خراسان در آن منطقه ها حاکمیت داشته اند. (۱)

برخی از نکاتی که از روایت های اهل بیت علیهم السلام درباره خراسانی استفاده می شود، به شرح ذیل است.

حرکت خراسانی همزمان با خروج یمانی و سفیانی معرفی شده است. بکر بن محمد ازدی از امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده است: «خروج الثلاثة الخراسانی و السفیانی و الیمانی فی سنه واحده فی شهر واحد فی یوم واحد...»؛ (۲) خروج سه گروه سفیانی، خراسانی و یمانی در یک سال، در یک ماه، و در یک روز خواهد بود.»

خراسانی برای مقابله با سفیانی، یاری کردن اهل عراق و همراهی با حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف حرکت خود را آغاز می کند. در حدیث معتبری که از جابر بن یزید جعفی به نقل از امام محمد باقر علیه السلام با سندهای مختلف

۱- معجم البلدان، ج ۲، ص ۳۵۰.

۲- غیبت، طوسی، ص ۴۴۶، ح ۴۴۳.

وارد شده، آمده است:

«... و یبعث السفیانی جیشا إلى الكوفه و عدتهم سبعون ألفا فیصیبون من أهل الكوفه قتلا و صلبا و سبیا فینا هم كذلك إذ أقبلت رایات من قبل خراسان و تطوی المنازل طیا حثیثا و معهم نفر من أصحاب القائم...» (۱)

سفیانی سپاهی به سوی کوفه می فرستد که تعداد آنان هفتاد هزار نفر است. آنان در کوفه به قتل و تجاوز و غارت می پردازند. در آن حال (برای کمک به اهل عراق) نیروهایی از طرف خراسان با سرعت به سوی کوفه می آیند و در میان آنان، تعدادی از اصحاب حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف وجود دارند.

دوم. اهل قم

بنابر آنچه از برخی روایات استفاده می شود، شهر قم یکی از شهرهایی است که نقش محوری در زمینه سازی ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دارد. این شهر از ابتدای حکومت عباسیان، خاستگاه و منطقه امنی برای شیعیان و مورد عنایت و توجه اهل بیت علیهم السلام

۱- غیبت، نعمانی، ص ۲۷۹، باب ۱۴، ح ۶۷.

بوده است. (۱) اهل قم در معراج پیامبر اکرم به ولایت مداری ستوده شده اند. (۲) شهر قم با آغاز غیبت صغری به عنوان مرجع علمی شیعیان مطرح شد. حسین بن روح نوبختی (نایب سوم) در آن زمان برای تأیید کتابی، آن را برای عالمان قم فرستاد. (۳) این مطلب نشان از جایگاه علمی و حدیثی این شهر در آن دوره دارد. در روایتی امام جعفر صادق علیه السلام به خالی شدن کوفه از دانش اهل بیت علیهم السلام و آشکار شدن آن در شهر قم در نزدیکی ظهور اشاره می کند و می فرماید:

«... سَتَخْلُو كُوفَهُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ يَأْزُرُ عَنْهَا الْعِلْمُ كَمَا تَأْزُرُ الْحَيَّةُ فِي جُحْرِهَا ثُمَّ يَظْهَرُ الْعِلْمُ بِنَلْدِهِ يُقَالُ لَهَا قُمَّ وَ تَصِيرُ مَعْدِنًا لِلْعِلْمِ وَ الْفُضْلِ حَتَّى لَا يَبْقَى فِي الْأَرْضِ مُسْتَضْعَفٌ فِي الدِّينِ حَتَّى الْمُخَدَّرَاتُ فِي الْحِجَالِ وَ ذَلِكَ عِنْدَ قُرْبِ ظُهُورِ قَائِمِنَا فَيَجْعَلُ اللَّهُ قُمَّ وَ أَهْلَهُ قَائِمِينَ مَقَامَ الْحُجَّهِ

۱- . رجال کشی، ص ۳۳۳، ح ۶۰۸ و ۶۰۹.

۲- علل الشرائع، ج ۲، ص ۵۷۲، باب ۳۷۳، ح ۱.

۳- غیبت، طوسی، ص ۳۹۰، ح ۳۵۷.

... (۱)؛ کوفه از مؤمنان، خالی خواهد شد و دانش از آن مکان جمع می شود؛ مانند جمع شدن مار در لانه اش. سپس دانش در شهری که به آن قم گویند، آشکار شود و آن مکان، معدن دانش و فضیلت می شود؛ به صورتی که در زمین، مستضعف دینی _ حتی در بانوان پشت پرده _ باقی نمی ماند. و این اتفاق نزدیک ظهور قائم ما رخ خواهد داد. خداوند، قم و اهلس را در آن زمان، جانشینان حجت قرار می دهد.»

بنابر این حدیث و روایت های مشابه، (۲) قم به وسیله گسترش معارف اهل بیت علیهم السلام همگان را با حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آشنا می کند و به پذیرش عمومی و پرورش نیرو جهت یاری امام عصر می پردازد.

در حدیثی که از امام موسی کاظم علیه السلام نقل شده، به تشکیل حکومت توسط فردی از اهل قم برای برپایی حق اشاره شده است. در این روایت می خوانیم:

«رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ قُمَّمٍ يَدْعُو النَّاسَ إِلَى الْحَقِّ»

۱- بحار الانوار، ج ۵۷، ص ۳۲۱، ح ۳۲.

۲- بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۲، ح ۲۲ و ص ۲۱۴، ح ۳۰.

يَجْتَمِعُ مَعَهُ قَوْمٌ كَزُبْرِ الْحَدِيدِ لَمَّا تَزُلُّهُمْ الرِّيحُ الْعَوَاصِفُ وَ لَمَّا يَمْلُونَ مِنَ الْحَرْبِ وَ لَمَّا يَجُبُّونَ وَ عَلَى اللَّهِ يَتَوَكَّلُونَ وَ الْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ؛ (۱) مردی از اهل قم، مردم را به سوی حق فرا می خواند. گروهی مانند پاره های آهن، همراه او جمع می شوند که بادهای تند، آنان را منحرف نمی کند. از نبرد، خسته نمی شوند و نمی ترسند و بر خداوند توکل می کنند و عاقبت برای اهل تقوا است.» البته در این حدیث، اشاره ای به نزدیکی قیام مردی از قم، به ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نشده است.

فصل چهارم: آسیب شناسی طرح نشانه های قیام

اشاره

الف. نشانه های قیام و مشخص نبودن زمان ظهور

بر اساس برخی از احادیث مهدویت، ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را نمی توان به زمان خاصی محدود کرد؛ بلکه در همه وقت، احتمال ظهور وجود دارد و این مطلب با علایم ظهور نمی سازد. در این قسمت، ابتدا این احادیث مطرح می شوند و سپس به جمع میان آن ها و نشانه های ظهور می پردازیم.

اول. روایاتی که به مؤمنان توصیه می کنند باید پیوسته و در هر صبح و شام، منتظر گشایش باشند. برای مثال، امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: «... تَوَقَّعُوا الْفَرَجَ صَبَاحاً وَّ مَسَاءً؛(۱) هر صبح و شام منتظر گشایش باشید».

۱- غیبت، طوسی، ص ۴۵۷، ح ۴۶۸.

دوم. احادیثی که ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را ناگهانی مطرح می کنند. چنانچه امام علی بن موسی الرضا علیه السلام فرمود: «به پیامبر گرامی اسلام گفته شد: ای رسول خدا، قائم از ذریه شما چه وقت خروج می کند؟ رسول خدا فرمودند: «مَثَلُ مَثَلِ السَّاعَةِ لَا يُجَلِّئُهَا لَوْ قَتَبَهَا إِلَّا هُوَ... لَأَتَا تَيْكُمْ إِلَّا بَعْتَهُ» (۱). زمان خروج قائم اهل بیت علیهم السلام مانند زمان قیامت است که وقتش را جز خداوند نمی داند... و آن مگر به صورت ناگهانی نمی آید».

سوم. روایاتی که طبق آن ها امر ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در یک شب اصلاح خواهد شد. برای مثال، رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: «المهدی منّا اهل البيت يصلح الله له امره فی ليله» (۲) مهدی از ما اهل بیت است و خداوند امرش را در یک شب درست می کند.

چهارم. احادیثی که مشخص کنندگان زمان ظهور را تکذیب می کنند. مثلاً وقتی فضیل بن یسار از امام محمد باقر علیه السلام پرسید: آیا برای این امر

۱- عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶۶، باب ۶۶، ح ۳۵.

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص ۱۸۴، باب ۶، ح ۴.

(ظهور) وقت مشخصی است؟ امام در پاسخ سه بار فرمود: «كذب الوقتون» و در حدیثی دیگر امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: «كذب الوقتون و هلك المستعجلون و نجا المسلمون»؛^(۱) تعیین کنندگان وقت، دروغ گفتند و عجله کنندگان هلاک شدند و تسلیم شدگان نجات یافتند.

بر اساس این احادیث، نشانه های قیام قائم آل محمد علیهم السلام به دلیل تعیین کردن وقت و تدریجی بودن وقوعشان، در امر ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نمی توانند جایگاهی داشته باشند. زیرا این امر با مشخص نبودن زمان ظهور و ناگهانی بودن و تکذیب مشخص کنندگان وقت برای ظهور نمی سازد.

برای پاسخ به این شبهه، چند فرض بیان می شود و در ضمن آن ها به این اشکال پاسخ داده می شود.

فرض اول: مراد از تعیین وقت برای ظهور، مشخص کردن سال ظهور است؛ اما ماه و روز ظهور، می تواند مشخص باشد. در هیچ یک از علایم قیام، سال ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

۱- غیبت، طوسی، ص ۴۲۶، ح ۴۱۳.

مشخص نشده است و کسی نمی داند در چه سالی، امر ظهور رخ خواهد داد. به عبارت دیگر، علایم قیام به صورت دقیق و مشخص، وقتی برای ظهور مشخص نمی کنند؛ در حالی که مراد از توقیت، مشخص کردن وقت دقیق، مثلاً پنجاه سال دیگر است (۱). این پاسخ، گرچه مشکل توقیت را نسبت به سال پاسخ می دهد، اما ناگهانی بودن امر ظهور را پاسخ نمی دهد.

فرض دوم: در برخی روایات، کلمه «فرج» آمده است که به معنی گشایش است و می تواند مقصود از آن، هر نوع گشایشی برای مؤمنان باشد و اختصاصی به امر ظهور ندارد. این پاسخ، گرچه دسته ای از احادیث را توجیه می کند و جواب می دهد؛ ولی روایت های دیگر بی پاسخ می ماند.

فرض سوم: اصلاح امر حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در یک شب و ناگهانی بودن ظهور را می توان با نشانه های قیام جمع کرد و آن اینکه علامت های متصل به قیام را جزئی از فرایند ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دانست؛ به عبارت دیگر، نشانه های متصل به قیام _ که به فاصله اندکی از قیام حضرت روی می دهد _ جزئی از فرایند ظهور است.

۱- برگرفته از تاریخ ما بعد ظهور، ص ۲۲۰.

در نتیجه می توان گفت: ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف با اعلام نام مبارکشان از آسمان آغاز می شود و زمینه های قیام در روز دهم محرم فراهم می گردد.

به نظر می رسد بهترین پاسخ، جواب سوم باشد که در آن، هم ناگهانی بودن ظهور و هم، مشخص نبودن وقت ظهور به شکل مناسبی با علایم قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف جمع شده است.

در برخی کتب، این مبحث کاملاً تشریح شده است (۱).

ب. نمادین معرفی کردن نشانه های قیام

تعدادی از نویسندگان، برخی نشانه های قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را نمادین دانسته اند. به عبارت دیگر، درباره واقعی یا نمادین بودن نشانه های ظهور، دو دیدگاه وجود دارد.

اول. علامات قیام، واقعی و غیر نمادین هستند و آنچه در روایت های اسلامی مطرح شده است، به همان صورت، واقع می شوند.

دوم. نشانه های قیام، نمادین هستند و مراد از بیان آن ها در احادیث، عین مطالب

طرح شده نیست.

به عنوان مثال، در مقاله ای، «ندای آسمانی» نمادین معرفی شده است. در این نوشتار آمده است: «گرچه پدیدار شدن ندای آسمانی، به گونه معجزه، مانعی ندارد، ولی تحقق آن به طور طبیعی هم امکان دارد و لزومی ندارد که آن را پیچیده و حمل بر معجزه کنیم. در عصر صدور این روایات، پیش بینی چنین حوادثی، فوق العاده عجیب و تحقق عادی آن، غیر ممکن می نموده، ولی در جهان امروز، واقع شدن چنین پدیده ای امری بسیار طبیعی و عادی است. با استفاده از ماهواره و ابزارهای پیشرفته صوتی و تصویری، فرستنده های قوی و مدرن تلویزیونی، رادیویی و وسایل و ابزار پیشرفته قوی که امکان دارد در آینده به کار گرفته شود، به آسانی و همزمان می توان فریاد حق را به گوش همه جهانیان رساند. بر این اساس، منظور از جبرئیل که در برخی روایات آمده، سخن گوی حق و مراد از شیطان، سخن گوی باطل است. امروز استکبار جهانی با استفاده از همین ابزار در گمراهی مردم و ادامه سلطه خویش بهره می برد و سرسختانه

مردم را به حمایت از باطل دعوت می کند»^(۱).

در پاسخ می توان گفت: با توجه به جنبه های مختلف احادیث «صیحه و ندای آسمانی» در می یابیم که گرچه ندای آسمانی، حالت عادی و طبیعی ندارد و معجزه ارتباطی محسوب می شود (چون همگان با زبان مادری و به صورت یکسان می شنوند که جبرئیل امین علیه السلام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را با نام و نسب معرفی می کند)^(۲) ولی غیر عادی بودن، آن دلیل نمی شود که ما آن را نپذیریم؛ زیرا اولاً صدایی با چنان محتوا و خصوصیات، که گفته شده توسط جبرئیل امین علیه السلام بلند می شود، نمی تواند حاصل انفجار یا صداهای مانند آن باشد. و ثانیاً گرچه روش حجّت های الهی در تبلیغ و اجرای دین به صورت عادی و طبیعی بوده است، ولی برای اثبات حقانیت خود از معجزاتی نیز سود می بردند و این معجزات در همه ادیان الهی مطرح و ثابت شده است. امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز برای شناساندن خود به جهانیان و اثبات حقانیت خویش نیازمند این معجزه ارتباطی است.

۱- بررسی نشانه های ظهور، (چشم به راه مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ص ۲۸۷.

۲- رک: ندای آسمانی، ص ۸۶.

درباره سفیانی نیز فرضیه نمادین مطرح شده است و برخی آن را یک جریان انحرافی که با اندیشه مهدویت و ارزش های آن مخالف است، دانسته اند. ولی این کلام با مجموعه روایاتی که نام، نسب، وضعیت جسمانی و اقدام های سفیانی را ذکر و او را یک انسان معرفی می کنند، سازگار نیست. (۱)

ج. تطبیق نشانه های قیام

عده ای با خواندن یا شنیدن چند حدیث از نشانه های ظهور، آن را بر افراد یا حوادثی تطبیق می دهند. تطبیق دادن در صورتی که با دلایل کافی و مستند باشد، اشکالی ندارد؛ ولی این کار، نیاز به تخصص حدیث شناسی از جهت سند و دلالت روایات، شناخت تاریخ و آشنایی با افراد و حوادث روز دارد و اینکه نگاه انسان بر اساس آگاهی باشد نه بر پایه خواسته های نفسانی. به عبارت دیگر، عده ای چون می خواهند ظهور هر چه زودتر واقع شود، برخی افراد و حوادث را بدون نگاه عالمانه و با اندک شباهتی به برخی از

۱- رک: سفیانی از ظهور تا افول، ص ۳۵.

نشانه های ظهور، تطبیق می دهند. به عنوان مثال اگر فردی از منطقه شام خروج کرد سریع نمی توان گفت او سفیانی است؛ بلکه باید منتظر ماند و ویژگی های او را سنجید. اگر تمام خصوصیات و حوادث مربوط به او، چون تسلط بر مناطق شام، فرستادن لشکر به عراق و حجاز، دشمنی با اهل بیت علیهم السلام و کشتار شیعیان و خسف سپاه او در سرزمین بیداء رخ داد، آن وقت می توان این مورد را بر سفیانی تطبیق داد.

تطبیق بدون دلیل، باعث ایجاد امید کاذب در جامعه می شود و به دنبال اتفاق نیفتادن ظهور بعد از این تطبیق، یأس و ناامیدی جای آن را می گیرد و چه بسا انسان هایی که این تطبیق را باور کرده اند، نسبت به اصل ظهور، دلسرد و ناامید و نسبت به روایت های اهل بیت علیهم السلام دچار شک و تردید شوند. (۱)

کتابنامه

۱. قرآن کریم.
۲. آیتی، نصرت الله، سفیانی از ظهور تا افول، قم، ثانی عشر، ۱۳۸۴ ش.
۳. ابن بابویه (شیخ صدوق)، محمد بن علی، علل الشرایع، عراق، المكتبة الحیدریه، ۱۳۸۵ ق.
۴. ابن بابویه (شیخ صدوق)، محمد بن علی، عیون اخبار الرضا علیه السلام، قم، کتابفروشی طوسی، ۱۳۶۳ ش.
۵. ابن بابویه (شیخ صدوق)، محمد بن علی، کمال الدین و تمام النعمه، قم، نشر اسلامی، ۱۴۲۹ ق.
۶. ابن بابویه (شیخ صدوق)، محمد بن علی، معانی الاخبار، قم، نشر اسلامی، ۱۳۶۱ ش.
۷. ابن داود حلّی، حسن بن علی، رجال، تهران، نشر دانشگاه تهران، ۱۳۸۳ ق.
۸. ابن طاووس، علی بن موسی، فلاح السائل، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، بی تا.
۹. ابن ماجه قزوینی، محمد بن یزید، سنن ابن ماجه، بی جا، دار الفکر، بی تا.
۱۰. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، لبنان، دار صادر، ۱۴۱۴ ق.
۱۱. ابن نعمان (شیخ مفید)، محمد بن محمد، الارشاد، قم، کنگره شیخ مفید، ۱۴۱۳ ق.
۱۲. ابن هاشم، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، قم، مؤسسه دارالکتاب، ۱۴۰۴ ق.

۱۳. جعفری، محمد صابر، اندیشه مهدویت و آسیب ها، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود، ۱۳۸۴ش.
۱۴. جمعی از نویسندگان، چشم به راه مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۲ش.
۱۵. حموی، یاقوت بن عبدالله، معجم البلدان، لبنان، دار احیاء التراث العربی، ۱۳۹۹ق.
۱۶. حمیری قمی، عبدالله بن جعفر، قرب الاسناد، تهران، کتابخانه نینوا، بی تا.
۱۷. خوئی، سید ابوالقاسم، معجم رجال الحدیث، بی جا، بی تا، ۱۴۱۳ق.
۱۸. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن، لبنان، دارالمعرفه، بی تا.
۱۹. زمانی، سید حسن، ندای آسمانی، قم، مرکز تخصصی مهدویت، ۱۳۸۹ش.
۲۰. شیخ طوسی، محمد بن حسن، الامالی، قم، دارالثقافه، ۱۴۱۴ق.
۲۱. شیخ طوسی، محمد بن حسن، العده، قم، چاپخانه ستاره، ۱۴۱۷ق.
۲۲. شیخ طوسی، محمد بن حسن، الغیبه، قم، معارف اسلامی، ۱۴۲۵ق.
۲۳. شیخ طوسی، محمد بن حسن، الفهرست، عراق، مکتبه المرتضویه، بی تا.
۲۴. صدر، سید محمد، تاریخ ما بعد الظهور، لبنان، دارالتعارف للمطبوعات، ۱۴۱۲ق.

۲۵. طبری، محمد بن جریر، دلائل الامامه، قم، دار الذخائر للمطبوعات، بی تا.
۲۶. طریحی، فخر الدین، مجمع البحرین، تهران، کتابفروشی مرتضوی، ۱۳۷۵ش.
۲۷. علامه مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، لبنان، مؤسسه الوفا، ۱۴۰۴ق.
۲۸. عیاشی، محمد بن مسعود، التفسیر، تهران، چاپخانه علمیه، ۱۳۸۰ق
۲۹. فانی اصفهانی، سید علی، بداء از نظر شیعه، مترجم: سید محمد باقر بنی سعید لنگرودی، تهران، دُرسا، ۱۳۷۴ش.
۳۰. قطب الدین راوندی، سعید بن عبدالله، الخرائج و الجرائح، قم، مؤسسه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ۱۴۰۹ق.
۳۱. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، لبنان، دارالاضواء، ۱۴۰۵ق.
۳۲. نجاشی، احمد بن علی، رجال نجاشی، قم، نشر اسلامی، ۱۴۰۷ق.
۳۳. نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه، قم، مدین، ۱۴۲۶ق.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریان‌های اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می‌نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹



مرکز تحقیقاتی و ترجمانی

اصفهان

گامگاه

WWW



برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹